№ 18. Warszawa, dnia 24 Kwietnia (6 Maja) 1873 r. Rok II.

TYGODNIK PRZEMYSŁOWO-HANDLOWY

CZASOPISMO POŚWIĘCONE SPRAWOM ROLNICTWA, PRZEMYSŁU i HANDLU.

Z ILUSTRACJAMI.

WARUNKI PRENUMERATY.

W Warszawie, rocznie rs. 5 kop. 40—kwartalnie z odnoszeniem do domu rs. 1 k. 35.—na Prowincyi, rocznie rs. 7 k. 20,— półrocznie rs. 3 kop. 60,—kwartalnie rs. 1 kop. 80.

Prenumerować można we wszystkich księgarniach i kantorach pism perjodycznych.

Wydawcy **L. Redlich i A. Bachner.**

Redakcyja i Ekspedycyja Główna

przy ulicy Zielnej Nr. 29.

AGENCJE GŁÓWNE:

W Petersburgu, w księg. B. M. Wolffa,—w Wilnie, w ks. J. Zawadzkiego,—w Odessie, w ks. Rousseau,—w Żytomierzu w ks. K. Budkiewicza w Krakowie, w ks. D. E. Friedleina, we Lwowie, w ks. K. Wilda,—w Poznaniu, w ks. E. W. Czapińskiego. — Ogłoszenia przyjmują się za opłatą 5 kop. od wiersza lub za jego miejsce. — Do ogłoszeń mogą być dodane próby w naturze.

KILKA SŁÓW

O TOWARZYSTWACH I PROJEKCIE NOWEJ USTAWY AKCYJNEJ.

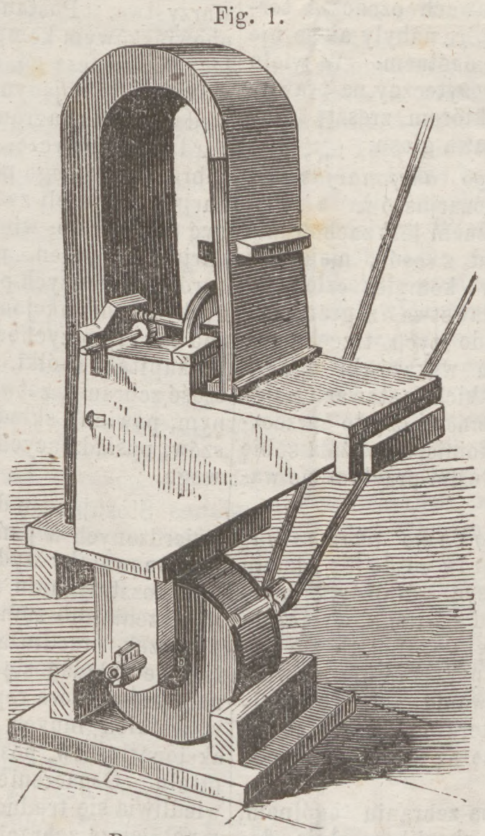
(Ciąg dalszy; zob. Nr. 11, 12, 13, 16 i 17).

5. Zarząd wewnętrzny towarzystw akcyjnych.

Oddział piąty projektu zawiera przepisy, tyczące się organizacji zarządu wewnętrznego towarzystw akcyjnych.

Zasadniczą podstawą tego zarządu jest ogólne zebranie akcjonarjuszów, jako prawdziwych właścicieli przedsiębierstwa. Dlatego komisja przedewszystkiem zwróciła uwagę na skład zebrania ogólnego, warunki jego prawności, w ogólności jego znaczenia i praw w obec prowadzenia przedsiębierstwa, oraz porządku jego czynności.

Fig. 1.

Przyrząd powietrzo-piaskowy.

Czynnikami zebrania ogólnego są sami akcjonarjusze; wedle ścisłego prawa własności każdy uczestnik wnoszący jakąkolwiek część swego majątku do przedsiębierstwa, powinienby mieć głos, gdy idzie o uorganizowanie przedsiębierstwa i zawiadywanie niem. W prawodawstwach niektórych państw, bezwarunkowość tego prawa jest wyrażoną dosyć stanowczo. Na mocy angielskiego aktu o towarzystwach z odpowiedzialnością ograniczoną, jeżeli nic nie postanowiono w pojedynczej ustawie o prawie głosu, to każdy spólnik ma jeden głos. Podług prawodawstwa niemieckiego, każda akcja daje posiadaczowi jeden głos, jeżeli ustawa nie stanowi o tem inaczej. Podług ustaw rosyjskich (art. 2171) i prawodawstwa francuzkiego, prawo głosu na zebraniu ogólnem służy akcjonarjuszowi, jeżeli posiada ilość akcyj ustawą oznaczoną. Większa część prawodawstw europejskich ustaw i pojedynczych towarzystw stanowi ograniczenia największej liczby głosów, jakiemi może rozporządzać jedna osoba, jakkolwiek znaczną byłaby liczba posiadanych przez nią akcyj. Uznaje również prawo akcjonarjuszów, niemających głosu, uczestniczenia w obradach ogólnego zebrania, i pozwala na głosowanie przez pośredników osób upełnomocnionych z grona akcjonarjuszów.

Przy wielkiej drobności akcyj, których cena nominalna często nie przewyższa stu rubli, niedogodnem byłoby połączyć bezwarunkowo prawo głosu z posiadaniem jednej tylko akcyi. Zasada taka doprowadziłaby do nadmiernego tłoku na zebraniach ogólnych, zwłaszcza w towarzystwach, posiłkujących się wielkiemi kapitałami. Tymczasem z praktyki wiadomo, że tłok na zebraniach, składających się z członków równych, nie zapobiegając wcale starciom, powoduje często istotną przeszkodę do spokojnego i dojrzałego roztrząśnięcia kwestyj znajdujących się na porządku dziennym. Zauważono, że dbałość o interesy towarzystwa jest większą, jeżeli zebranie składa się z członków nielicznych wprawdzie, lecz mających poważny udział w przedsiębierstwie. Byłoby również niedogodnem i niesprawiedliwem, aby każdy spólnik towarzystwa akcyjnego miał jednakowe prawo głosu, bez względu na ilość kapitału przez niego posiadaną. Ztąd wynikłyby koniecznie trudności przy tworzeniu podobnych towarzystw; ludzie posiadający wielkie kapitały nie braliby udziału w stowarzyszeniu, grożącem im zależnością od większości, mniej zainteresowanej w przedsiębiorstwie, a pod wpływem tej obawy powstałaby dążność do podniesienia wkładów, korzystna dla wielkich kapitalistów, ścieśniająca dla drobnych oszczędności.

Celem pogodzenia wymagań słuszności z interesami dobrego uorganizowania towarzystw akcyjnych i po zgodzeniu warunków przedsiębiorstwa z rezultatami, które wykazała praktyka, komisja przyjęła propozycje niżej wymienione.

Prawa akcjonarjuszów. W ustawie każdego towarzystwa akcyjnego, powinna być oznaczoną ilość akcyj, dająca akcjonarjuszowi prawo głosu stanowczego na zebraniu ogólnem akcjonarjuszów. Oznaczenie tej ilości, zależy od twórców ustawy

i od jej zatwierdzenia przez wszystkich uczestników; lecz ilość ta powinna być tak obliczaną, aby posiadanie akcyj, po cenie nominalnej, na $1/_{100}$ część kapitału zakładowego aż do 500,000 rs. albo na 5000 rs., jeżeli suma kapitału przewyższa 500,000 rs., dawało posiadaczowi przynajmniej jeden głos. Więcej zaś jak cztery głosy, podług przytoczonego obrachunku, jeden akcjonarjusz mieć nie może. Tym sposobem, gdyby w ustawie przyjęto wyżej przytoczone ostateczne cyfry, to przy kapitale zakładowym wynoszącym 500,000 rs. lub więcej, posiadacz akcyj na 500 rs. będzie miał jeden głos, za 1000 rs. dwa głosy, na 15,000 rs. trzy, na 20,000 rs. i więcej cztery głosy. Akcjonarjusze mający prawo głosu, mogą je przez pełnomocnictwo przekazać innym akcjonarjuszom, chociażby ci nie mieli prawa głosu. Lecz i z pełnomocnictwa nie można mieć więcej jak cztery głosy, co jednak nie przeszkadza, aby ten sam akcjonarjusz miał głosów 8, z których cztery z akcyj własnych, a cztery z pełnomocnictwa. Pragnąc nadać zebraniu ogólnemu akcjonarjuszów i utrzymać przy niem o ile możności znaczenie przedstawiciela interesów towarzystwa, komisja nie uważała za stosowne pozwolić na upoważnianie osób trzecich, z po za grona akcjonarjuszów do głosowania z pełnomocnictwa. Dozwolenie tego byłoby w praktyce zachęcaniem zmowy, dążącej do sztucznego lub przymusowego utworzenia większości. Konieczną jednak jest rzeczą zrobić wyjątek dla opiekunów, którzy powinni korzystać z prawa głosu w interesie znajdujących się pod ich opieką, bez żadnego pełnomocnictwa.

Akcjonarjusze, na mocy przepisów wyżej projektowanych niemający głosu, mogą jednak być obecni na zebraniu ogólnem i brać udział w jego obradach. Komisja uważa za słuszne pójść jeszcze dalej i wyraźnie pozwolić takim akcjonarjuszom na łączenie swych akcyj, aby pozyskać prawo jednego lub więcej głosów, z przekazaniem go, za pełnomocnictwem ogólnem, na jednego pośród siebie lub innych akcjonarjuszów. Oprócz takich głosów składanych w projekcie ustawy, jest jeszcze wzmianka o innym sposobie korzystania z tego prawa, mianowicie: każdy akcjonarjusz podaje swoje zdanie na bilecie wejścia. Przez rozdzielenie ogólnej ilości akcyj z tych biletów, na ilość akcji dającą podług ustawy prawo głosu, i po potrąceniu z rachunku ułamków, oblicza się ilość pełnych, utworzonych tą drogą głosów. Przy uchwaleniu takich postanowień, ani jeden akcjonarjusz, chociażby najmniejszą miał cząstkę w towarzystwie, nie może się uważać za usuniętego od udziału w sprawach towarzystwa.

Podług prawodawstwa angielskiego, żaden akcjonarjusz nie ma prawa głosu na zebraniu ogólnem, jeżeli nie posiadał akcji przynajmniej na trzy miesiące przed tem zebraniem. Podobne ograniczenia weszły i do pojedynczych ustaw wielu towarzystw istniejących w państwie rosyjskiem. Z tego względu, projekt proponuje, aby w pojedynczych ustawach oznaczać terminy, przed których upływem, osoby, które nabyły akcje nie mogą korzystać z prawa głosu na zebraniu ogólnem. W wielu wypadkach ograniczenie to ma wpływ pożyteczny na prawny i bezstronny skład zebrania ogólnego, na którem zresztą tacy akcjonarjusze mogą być obecni lecz bez prawa głosu.

Warunki ważności zebrania ogólnego akcjonarjuszów. Dla ważności zebrania ogólnego akcjonarjuszów, a więc i dla prawomocności jego uchwał —koniecznem jest zachowanie trzech następujących warunków: 1) skład z osób, mających prawo w niem uczestniczyć; 2) dostateczny komplet członków obecnych, i 3) legalne zwołanie. Prawodawstwa zagraniczne zawierają dosyć szczegółowe przepisy co do tych trzech punktów; w ustawie zaś obowiązującej są tylko wskazówki ogólne (p. art. 2178, 2182, 2183), które we wszystkich ustawach pojedynczych mniej więcej dopełniają się oddzielnemi często sprzecznemi ze sobą postanowieniami. I dlatego komisja uważała sobie za obowiązek, o ile możności dokładnie określić przytoczone warunki w samym tekscie ustawy ogólnej:

a) Co składu osobistego zebrania ogólnego akcjonarjuszów: Wyżej wyłożono prawa akcjonarjuszów co do ich udziału w zebraniach ogólnych; tego jeszcze niedosyć. Należy ustanowić przepis któryby zapewniał legalny skład zebrania, wyłącznie z osób, mających do tego prawo, czem też warunkuje się oddzielny regulamin, na który akcjonarjusze narzekać nie powinni, albowiem od jego dokładnego zachowywania zależy prawidłowość obrad, a więc i pomyślny bieg interesów w ogólności. Propozycje komisji w tym względzie wzięte są z praktyki i polegają na tem, co następuje:

Z prawa głosowania oraz obecności na zebraniu ogólnem, posiadacze świadectw tymczasowych albo akcyj korzystają dopiero po wpisaniu ich do umyślnie w tym celu sporządzonej listy akcjonarjuszów: i dlatego akcjonarjusze powinni złożyć oświadczenie przynajmniej na dwa tygodnie przed zebraniem ogólnem. Jeżeli termin dla podobnego oświadczenia może być skrócony lub przeciwnie przedłużony, to o tem powinna być wzmianka w ogłoszeniu o zwołaniu zebrania ogólnego. Dla wpisania do listy akcjonarjuszów, posiadaczów akcyj imiennych i świadectw tymczasowych, których nazwiska są zapisane w księgach towarzystwa, wystarcza z ich strony proste zawiadomienie zarządu, że zamierzają znajdować się na zebraniu. Nie można się jednak obejść bez niektórych formalności szczególnych przy zapisywaniu posiadaczów akcyj bezimiennych oraz imiennych, które przeszły do posiadaczów przez indos blankowy; tutaj, oprócz oświadczenia, potrzebnem jest koniecznie i przedstawienie papierów, a jeżeli akcje są zastawione, to świadectw zastawnych, w których wypisaną jest ilość i numer zastawionych akcyj; zarząd zaś obowiązany jest zachować czasowo te akcje i świadectwa zastawne do skończenia zebrania ogólnego, i dopiero po ich otrzymaniu może wpisać posiadacza do listy wyżej wzmiankowanej.

Listę tę sporządza się porządkiem alfabetycznym, ze wskazaniem obok nazwiska każdego akcjonarjusza, ilości należących do niego akcyj imiennych lub bezimiennych, albo świadectw tymczasowych i ilości służących mu głosów. Najpóźniej na tydzień przed zebraniem ogólnem lista akcjonarjuszów powinna być wydrukowaną i wydaje się wszystkim uczestnikom; przyczem na trzy dni przed tylkoco przytoczonym terminem, można robić o niej uwagi. Bilety wejścia na zebranie ogólne wydają się podług tej listy i tym sposobem dochodzi się rzeczywiście do sprawdzenia, że skład osobisty zebrania odpowiada przeznaczeniu. Na wzór prawodawstw zagranicznych, komisja nie uważałaby jednak za zbyteczne pomieścić w ustawie artykuł, w moc jakiego osoby, któreby się podstępnie za akcjonarjuszów podały, podlegają odpowiedzialności za oszustwo. Co do pełnomocnictw przy głosowaniu, to dla ich przedstawienia uważano za możliwe naznaczyć terminy jak najkrótsze, a mianowicie: dla pełnych głosów dosyć dzień jeden, a dla głosów składanych dni dwa przed zebraniem ogólnem.

b) Co do liczby obecnych akcjonarjuszów: Według teorji za zupełnie legalny należy uważać taki skład zebrania ogólnego, w którymby uczestniczyli wszyscy akcjonarjusze. Lecz ponieważ w praktyce ziszczenie tego warunku jest prawie niemożliwem, należy więc koniecznie dla ważności takiego zebrania oznaczyć minimum obecnych akcjonarjuszów. Podług ustawy obowiązującej (art. 2814), uchwały zebrania ogólnego zyskują ogólną moc obowiązującą jeżeli zapadną przynajmniej $^{3}/_{4}$ obecnych na zebraniu akcjonarjuszów, przy obrachowaniu ich głosów według ilości akcyj, którą w myśl art. 2171 oznacza ustawa danego towarzystwa. Postanowienie to wspomina wprawdzie o pewnym obowiązkowym komplecie obecnych na zebraniu akcjonarjuszów, lecz nie oznacza go, a niedostatek ten dopełniają przepisy, które wchodzą do pojedynczych ustaw towarzystw akcyjnych. W prawodawstwach zagranicznych znajdujemy w tej mierze przepisy bardziej stanowcze. Podług prawa angielskiego, dla ważności zebrania ogólnego potrzebną jest w ogólności obecność 40 akcjonarjuszów; jeżeli zaś liczba ich nie przewyższa 10, to powinno być obecnych 5; więcej jak 10 i do 50—jeszcze na 5-ciu akcjonarjuszów jeden, więcej jak 50, na 10 akcjonarjuszów jeden oprócz pierwszych pięciu. We Francji na zebraniach zwyczajnych obecni akcjonarjusze powinni reprezentować $^{1}/_{4}$, a jeżeli pod obrady przychodzą ważne dla istnienia towarzystwa kwestje $^{1}/_{2}$ kapitału spółki. Podług prawodawstwa niemieckiego, większość zebrania, zatwierdzającego warunek o wkładzie materjalnym, powinna składać przynajmniej $^{1}/_{4}$ wszystkich akcjonarjuszów, posiadających czwartą część ogólnego kapitału zakładowego.

Stosując się do postanowień większej części Najwyżej zatwierdzonych w państwie ustaw towarzystw akcyjnych, komisja proponowałaby wydać prawo, że dla ważności zebrania ogólnego przy rozstrzyganiu kwestyj tyczących się zmiany ustawy, powiększenia lub zmniejszenia kapitału zakładowego, zaciągania pożyczek, przedłużania lub zaprzestania czynności towarzystwa, takowe składać się powinno przynajmniej z takiej liczby akcjonarjuszów, która reprezentuje połowę kapitału zakładowego; we wszystkich innych kwestjach, należałoby wymagać obecności akcjonarjuszów, posiadających razem przynajmniej $^{1}/_{5}$ część kapitału. Oznaczenie wyżej przywiedzionych kompletów usprawiedliwia się trudnościami, napotykanemi w praktyce gdy idzie o pełniejsze zebranie ogólne; oznaczenie to nie powinno jednak

być przeszkodą do postanowienia w pojedynczych ustawach towarzystw, innych istotniejszych warunków. Niemniej przecie należy przewidzieć wypadki, w których na zebranie ogólne nie zgromadzi się wymagana do jego ważności liczba akcjonarjuszów; wtedy, jak to postanowiono w ustawach pojedynczych i w prawodawstwach zagranicznych, zwołuje się w jak najkrótszym czasie nowe zebranie ogólne, które już rozstrzyga kwestję, chociażby, zgłosiła się niepełna liczba akcjonarjuszów. Jestto ustępstwo nieuniknione sile rzeczy albo lepiej mówiąc obojętności akcjonarjuszów na swój własny interes.

c) *Co do początku zwołania ogólnego zebrania akcjonarjuszów*: Trzecim warunkiem legalności uchwał zebrania ogólnego, jest prawne jego zwołanie. Podług wszystkich prawodawstw zagranicznych zwyczajne zebranie ogólne, powinno być zwołane przynajmniej raz na rok i to w oznaczonym przez ustawę terminie, który o ile możności przypadać powinien z terminem zamknięcia rocznego rachunku towarzystwa. Zasadniczy ten przepis wprowadzono do projektu; lecz oprócz zwyczajnych mogą być zwoływane i nadzwyczajne zebrania ogólne w terminach nieoznaczonych. O czasie i miejscu tych i innych zebrań ogólnych, zawiadamia się akcjonarjuszów przez trzykrotne ogłoszenia w gazetach, tak rozłożone aby ostatnie ogłoszenie wypadło na miesiąc przed dniem zebrania i zawierało wyliczenie przedmiotów, podlegających obradom i uchwałom zebrania. Wykonanie tego jest obowiązkiem zarządu towarzystwa, który działa w tym razie według własnego uznania lub na żądanie akcjonarjuszów. Komisja przywiązuje szczególną wagę do tego ostatniego warunku i dlatego w projekcie proponuje postanowić że zarząd nie może odmówić zwołania zebrania ogólnego, jeżeli z żądaniem podobnem wystąpią do niego akcjonarjusze, przedstawiający razem przynajmniej jedną dwudziestą część kapitału zakładowego.

Czynności ogólnego zebrania akcjonarjuszów. Przedmioty podlegające uchwale zebrania ogólnego, oznacza w głównych zarysach artykuł 2182 obecnie obowiązującej ustawy o towarzystwach akcyjnych, a szczegółowo są określone w pojedynczych ustawach. Artykuł projektu, poświęcony tej materji, jest zastosowany do artykułu ustawy obowiązującej. Proponuje się wydać przepis, że przewodniczącego zebraniu ogólnemu, ono samo wybiera z grona akcjonarjuszów. W moc art. 2183 ustawy obowiązującej, sprawy nie przychodzą pod rozpoznanie zebrania ogólnego inaczej, jak przez pośrednictwo zarządu towarzystwa i od uznania tegoż zarządu zależy wniesienie na zebranie propozycji akcjonarjuszów. Ograniczenia władzy tak absolutnej weszły już do niektórych ustaw pojedynczych. W projekcie komisji stanowczo się określają w tej mierze obowiązki zarządu; nie może on odmówić przedstawienia zebraniu ogólnemu tych wniosków, jakie zrobili akcjonarjusze posiadający razem przynajmniej 10 głosów i zakomunikowali je zarządowi na tydzień przed zebraniem ogólnem.

Podług art. 2184 ustawy o towarzystwach akcyjnych, uchwały zebrania ogólnego mają moc obowiązującą, jeżeli zapadną większością $^1/_2$ obecnych na zebraniu akcjonarjuszów, przy liczeniu ich głosów wedle ilości posiadanych akcyj, oznaczonej w ustawie danego towarzystwa. Od przepisu tego zachodzą liczne wyjątki w pojedynczych ustawach towarzystw akcyjnych. Podług niektórych, dla ważności uchwały zebrania ogólnego wystarcza $^2/_3$ głosów obecnych akcjonarjuszów; innym wystarcza prosta większość i we wszystkich prawie wybór dyrektorów lub członków zarządu, ich zastępców i członków komisji rewizyjnej dokonywa się prostą większością. Wyjątki te wywołała konieczność, ponieważ trudno często zebrać większość $^1/_2$ głosów, szczególniej niedogodnych, kiedy zachodzi potrzeba bezwłocznego rozstrzygnięcia kwestji bieżącej np. wybór zarządu, zatwierdzenie sprawozdania lub bilansu i t. d. Biorąc na uwagę tę okoliczność, komisja proponowała ograniczyć bezwarunkowe żądanie $^1/_2$ głosów do uchwał, tyczących się zmiany ustawy towarzystwa, powiększenia lub zmniejszenia kapitału zakładowego, zawierania pożyczek, zaprzestania czynności i likwidacji interesów; we wszystkich innych kwestjach rozporządzić stanowienie uchwał, prostą większością głosów obecnych akcjonarjuszów, nie przeszkadzając zresztą wprowadzać do ustaw wyjątków co do przedmiotów, mających szczególną ważność, ze względu na rodzaj przedsiębierstwa.

O mianowaniu komisji rewizyjnej. Jednem z ważniejszych praw ogólnego zebrania akcjonarjuszów, jest prawo sprawdzania sprawozdań i czynności zarządu towarzystwa. Jeżeli zważywszy, że w liczebny skład zebrania ogólnego, prawnie ukonstytuowanego a więc zupełną ważność mającego, nie wchodzą wszyscy akcjonarjusze, to dokonanie sprawdzenia staje się obowiązkiem względem tych akcjonarjuszów którzy na zebraniu nie byli obecni i nie mieli pełnomocnika a uchwałom poddać się muszą. Ztąd wynika konieczność zabezpieczenia o ile możności prawidłowego zastosowania tego prawa, i dlatego w projekcie komisji nietylko potwierdza się służące zebraniu ogólnemu wedle art. 2186 prawo wybierania deputatów dla rewizji i sprawdzenia rocznych sprawozdań i bilansów podług ksiąg i dokumentów, lecz jeszcze na wzór prawodawstwa angielskiego i francuzkiego, proponuje się obowiązkowy wybór komisji rewizyjnej i postanowienie, że uchwała zebrania ogólnego, potwierdzardzająca bilans i sprawozdanie zarządu, wtedy tylko jest ważną jeżeli opiera się na raporcie tej komisji. Inne postanowienia projektu, odnoszące się do składu komisji rewizyjnej, jej mianowania i czynności są poczerpnięte z praktyki; spotykamy je we wielu pojedynczych ustawach istniejących już towarzystw akcyjnych. (*Dokończ. nastąpi*).

Wystawa Wiedeńska.

Perjodyczne wystawy i konkursy na wystawie wiedeńskiej odbędą się w czasie następującym:

Od 31 maja do 9 czerwca. Wystawa bydła, owiec, świń, kóz, osłów i mułów.

Od 23 do 26 czerwca. Próby narzędzi do uprawy okopowizn służących, t. j. do ziemniaków, buraków kukurydzy i t. p.

Od 27 czerwca do 2 lipca. Próby żniwiarek, kosiarek, przetrząsaczy i spychaczy.

Od 14 do 18 lipca. Próby orki parowej, młócarń, elewatorów do słomy, młynków i sortowników, zastosowanych tak do ręcznej, kieratowej, jak i parowej obsługi.

Od 21 do 25 lipca. Próby wszelkiego rodzaju uprawy parowej, pługów zwyczajnych na rolach i nowiznach, siewników, bron i walców.

Od 18 do 21 sierpnia. Próby machin i narzędzi rolniczych do uprawy i obrabiania lnu, w którym to czasie odbędzie się i kongres międzynarodowy, dla obmyślenia środków podniesienia uprawy lnu.

Od 18 do 27 września. Wystawa koni i w tymże czasie wyścigi międzynarodowe.

Od 18 do 27 września. Wystawa ptastwa, drobiu, gołębi, psów, królików, kotów i ryb.

Od 4 do 6 października. Wystawa dziczyzny żywej i zabitej i w tymże czasie wystawa gospodarstwa mlecznego, jako to: mleka, śmietany, masła, serów i przetworów chemicznych mleka, przyczem przedstawione będą przyrządy do chłodzenia, zakwaszania, konserwewania mleka, do wyrobu serów i zarazem modele i plany mleczarń, piwnic do przechowywania mleka, suszarń do serów i t. p.

Próby machin i narzędzi rolniczych odbywać się będą cztery mile za Wiedniem w majętności Leopoldsdorf, przy stacji kolei Siebenbrun, i dwie mile od Wiednia w majątku Gutendorf, stacji kolei Gutendorf Velm.

Jak widzimy program ten niemożliwem czyni uczestniczenie na wszystkich próbach naszych ziemian, którzy nie mogą całe pół roku na wystawie przesiadywać.

Próby te mają jednak rzeczywisty interes dla rolników, gdyż narzędzia rolnicze dopiero w działaniu widziane, mogą dać wyobrażenie o ich rzeczywistej wartości i mogą ustrzedz ziemian od sprowadzania z zagranicy szumnie zachwalanych, a w rzeczywistości całkiem niepraktycznych narzędzi, które później bezużytecznie zalegają składy i spichrze nasze, po drogo okupionym zawodzie.

Spodziewamy się jednak że Przegląd Wystawy wiedeńskiej przez pp. Jaroszewskiego i Dąbrowskiego wydawany, dając dokładne sprawozdanie z prób wszelkiego rodzaju, ustrzeże rolników od kosztownych zawodów, a z tem co prawdziwie praktyczne i pożyteczne szczegółowo zapozna.

T. R.

CUKROWNICTWO

Metoda Szebory otrzymywania cukru z melasy.

Zanim podamy szczegółowy opis wynalazku p. Szebory,— przed bardzo niedawnym czasem, bo dopiero przeszłej kampanji wprowadzonego w praktykę w cukrowniach: Swojszyckiej hr. Albana w Karlsthalu—i w Brieg w północnych Czechach pod firmą „Concordia,“ o którym jednak wynalazca szczegółowo zamilcza, ograniczymy się tymczasowo na podaniu dwóch sprawozdań publikowanych w niemieckim „Politechnisches Zentralblatt“ i czeskim dzienniku „Czasopis cukrowarnicki,“ jako zawierających w sobie ważne dane i o wartości tegoż wynalazku zupełnie przekonywające.

Pierwsze sprawozdanie pochodzi z fabryki „Concordia“ w Brieg, w której w znacznej ilości otrzymywano najprzód cukran wapna (sacharat), a ostatecznie przez saturację i t. d. z tegoż czysty cukier.

O próbkach przetworu posłanych do Biura technicznego w Pradze, przysięgły chemik p. Weiler jak najchwalebniej się wyraża, znalazłszy skład w 100 częściach tak otrzymanego melisu przy 2.02% wody 93,4% polaryzacji cukru; kolor mączki przytem zadowalniający jasnożółtawego odcienia.

W pierwszem doświadczeniu użyto 250 funt. melasy przeciętnej polaryzacji 45% cukru (przy 8,97% alkali), z którejto ilości otrzymano około 450 ctn. cukranu wapna.

Dla dokładnego oznaczenia ilości otrzymnego cukru wzięto nawet w rachunek i wodę odchodzącą od dyfuzji, licząc ją podług ilości odpędzonych do aparatu kondensacyjnego montegusów; z kilkunastu prób okazał się średni procent odchodzącego cukru w tychże wodach 3%.

Przerobionych 250 ctn. melasy o 45% zawierały:
czystego cukru . . . . 112. 50 Ctn.
odparowanej wody dyfuzyjnej
1700 cetnarów; licząc po 3%
czystego cukru . . . . 51. „ „
dając 61. 50 ctn. czystego cukru

znajdującego się w cukranie wapna, odpowiadających czystemu wyrobowi cukru 24. 48%.

Dla przekonania się o gatunku czyli dobroci otrzymanego w ten sposób cukru surowego, odsaturowano pewną ilość tegoż syropu, następnie po należnem odfiltrowaniu, stężono w vacuum aż do tak zwanej próby „na włos.“

Sama saturacja cukranu wapna nie przedstawia żadnych trudności, chyba tę jedną, że zajmuje bardzo wiele czasu jeżeli chcemy dokładnie rozłożyć cały cukran wapna.

Chcąc przerobić sam cukran wapna na cukier, napotyka się trudności prawie do nie przezwyciężenia, zwłaszcza w operacji pras szlamowych (Kalovy lisy, Schlampressen).

Z jednego bowiem centnara melasy, otrzymujemy przeciętnie 200—206 funt. szlamu wapiennego, z odpowiedniemi stratami cukru, które przy tej operacji są prawie nieochybne, a to aż do 7%, jak doświadczenia okazały. Dla tego samego tylko i z powodu wielkich trudności mechanicznych, myśl przerobienia samego cukranu wapna na mączkę, a następnie na cukier, zdaje się być dotąd niemożebną. Gdyby bowiem dziennie przerabiało się 1 ctn. melasy wydobywając 25% mączki. i odtrącając od tej ilości 7% koniecznej straty, pozostałoby tylko czystego zysku w cukrze 18%.

Dalej trzeba jeszcze przerobić 200 ctn. szlamu wapiennego, do czego najmniej 6 pras potrzeba. Przy użyciu przeciwnie cukranu wapna, jako środek roztworowy, przy dyfuzji samych buraków, droga ta zdaje się najwłaściwsza i dla wynalazku tego najwięcej pola przedstawiająca; otrzymujemy bowiem całkowite możebne 25% zysku, a strata jak się samo przez się rozumie tylko raz na kilkaset razy wyniesie owe 7% roztworzonego cukru w wodzie dyfuzyjnej. Zresztą saturacja tak przysposobionego syropu, nie wymaga nigdy większej ilości czasu, jeżeli do odpowiedniej ilości potrzebnego wapna, dodamy takąż samą ilość cukranu.

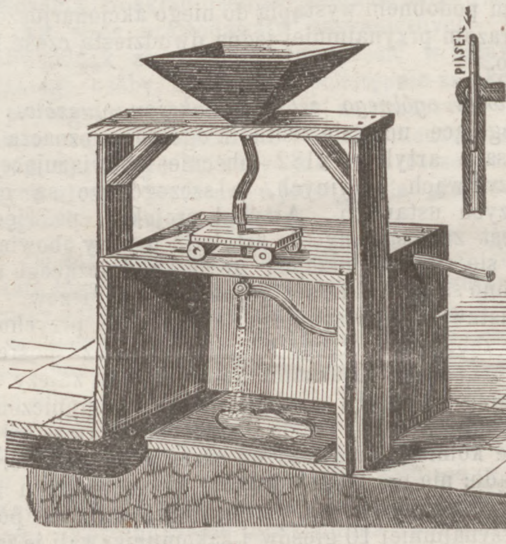
W fabryce o której mowa („Concordia“), urządzono w tym celu odpowiednie przyrządy i zdaje się że w najbliższej przyszłości cały system dyfuzji w ten sposób zmieniony, urządzonym będzie. Szczególnie na to trzeba zwracać jednak uwagę, ażeby roztwór cukranu wapna z sokiem buraków jak najdokładniej był zmięszany, i dalej ażeby przez stosowne przyrządy można używać jaknajmniejszej ilości wody dyfuzyjnej—ażeby o ile możności czysty cukran wapna, a następnie i syropy cukrowe otrzymać, co przy dalszym rozwoju systemu z największą łatwością zapewne da się osiągnąć.

Jak wyżej wspomniano, odgotowano z małej ilości melasy po odsaturowaniu cukranu wapna, pewną ilość filmasy (to jest zdolnego do krystalizacji gęstego syropu), którą bez wszelkiego poprzedniego ociekania w formach, bezpośrednio włożono do centryfug i otrzymano z tego mączkę surową (melis), która polaryzowała 93 225%. Syrop przez filtry przepuszczony był koloru żółtawego, jak najlepszy syrop cienki lekki (Dinnsafft) z buraków. Ciężkość jego okazywała 8% Brixa, polaryzacja 6,5%, dał się stężyć w robertach a następnie w vacuum bardzo dobrze. Filmasa polaryzowała 70.12%.

To tylko tutaj dodamy, że w niektórych doświadczeniach, dla pośpiechu nie zgęszczano syropu poprzednio w robertach, ale od razu w vacuum wraz z wodą wysłodową, z równie dobrym rezultatem.

W fabryce Swojszyckiej znaleziono następujące rezultaty: Najprzód klarowano syrop wapnem, potem saturowano kwasem węglowym otrzymywanym z piecu Kindlera. Do klarowania (scheiden) użyto mleka wapiennego na 20° B., także i do saturacji; a co do pierwszego ponieważ soki burakowe owego roku (1872) potrzebowały bardzo małą ilość wapna bo $^2/_3$% na 20 cetnarów buraków, syrop których okazywał 9 do 9.5 Balinga, czyli 14 funt. wapna niegaszonego, a do saturacji tylko $^1/_3$% czyli 6—7 funtów wapna niegaszonego na takąż samą ilość syropu.

Fig. 2.

Przyrząd paro-piaskowy.

Odnośnie do systemu p. Szebory znaleziono, że 36 funt. cukranu wapna w stanie wilgotnym, tak samo działa przy klarowaniu (scheiden), jak 14 funt. suchego wapna. Przy saturacji zaś 20 funt. cukranu wapna, odpowiadało 7 funt. wapna. Cukran wapna był rozmięszany z sokiem burakowym, ogrzany do 68° Reomura i dopiero dodany do kotłów klarowych. Polaryzację klarowanego jako i saturowanego syropu, a dalej alkalizację badano przy około 50° Cel. Tak klarownie jako i saturacja, odbywały się jaknajdokładniej, nawet powiedzieć można lepiej z cukranem wapna aniżeli z czystem wapnem; jak to załączona tabliczka pokazuje:

1 Doświadczenie, Kotły do klarowania (Scheidekessel).

a) Sok surowy z buraków przy 14° Reom.
Sachorometrja Bal. = 9.7 proc.
Polaryzacja = 7.7 proc.
Różnica = 2.0 proc.

b) Tenże sok klarowany z cukranem wapna (36 funt.).
Sacharometrja = 9.90 proc. poprawka zwykła
Polaryzacja = 8.05 proc. do polaryzacji=0.3 pr.
Różnica = 1.85 Alkalizacja =0.145.

c) Tenże syróp saturowany (14 funt. w.)
Sachometryja = 10.0 proc. poprawka zwykła
Polaryzacja = 8.1 proc. do polaryz.=0.4 proc.
Różnica = 1.9 proc. Alkalizacja=0.1003 pr.

II Doświadczenie.

a) Sok surowy.
Sachorom. = 10.30 proc.
Polar. = 8.25 proc.

Różnica = 2.05 proc.

b) Sok klarowany wapnem.
Sacharom. = 10.30 proc.
Polar. = 8.20 proc.

Różnica = 2.10 proc. Alkalizacja 0.179.

c) Sok saturowany wapnem.
Sacharom. = 10.00 proc.
Polar. = 8.30 proc.

Różnica = 1.7 proc. Alkalizacja = 0.112.

Podobneż rezultaty okazały wszelkie inne doświadczenia, stwierdzając wzrost procentów cukrowych przy użyciu cukranu wapna i niezawodnie za powszechnem użyciem tegoż przemawiają. Nakoniec podpisami dodają że otrzymane tą drogą syropy, pod względem czystości, jasności i t. d. nic do życzenia nie pozostawiały i były nawet piękniejsze niż otrzymywane za pomocą czystego wapna.

O. Peller i N. Westermeier.
Chemicy wyż-wspomnianych fabryk.

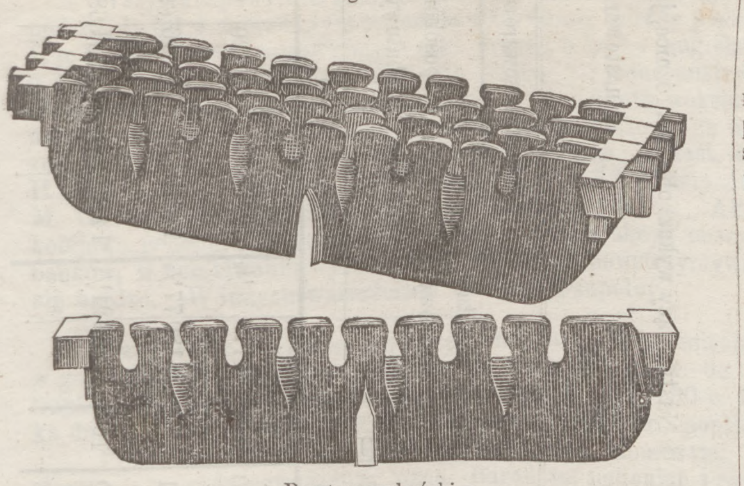
PYROTECHNIKA.

Ruszt amerykański Fletcher'a

(z 3 drzeworytami).

Ruszt ten ma być najlepszym ze wszystkich dotąd używanych, z powodu właściwej mu konstrukcji prętów jak to okazuje fig. 3. Powietrze może tutaj przez cały ruszt zupełnie swobodnie przeciągać, w skutek czego węgle nadzwyczaj szybko

Fig. 3.

Ruszt amerykański.

i dokładnie się wypalają — a para bardzo się prędko otrzymuje.

Ponieważ ruszt ten ze wszystkich stron otoczony jest powietrzem, przeto przyskwarzanie się żużli do niego, jest prawie niemożebnem, a co ważniejsza rozszerzanie się rusztu przez ciepło, a tem samem wygięcie lub potem wypadnie po ostygnięciu, jest również uniemożebnionem.

Podług najnowszych doświadczeń, ruszt ten oszczędza 15 do 20% materjału opałowego. Cukrownik Klobsky w Althausen; przyznaje oszczędność 16%, paląc drobnym węglem (Staubkohle).

Do regulowania prądu powietrza musi się znajdować osobna zasuwa przy kominie, ponieważ stosownie do jakości używanego węgla, rozsuwają się lub zbliżają pojedyncze pręty do siebie, co bardzo łatwo uskutecznia się w ramie podkładowej w zagłębieniach, w które się wkładają pojedyncze pręty.

Patent na ruszt opisany, posiada firma Vogel et Noot ulica Giselli w Wiedniu.

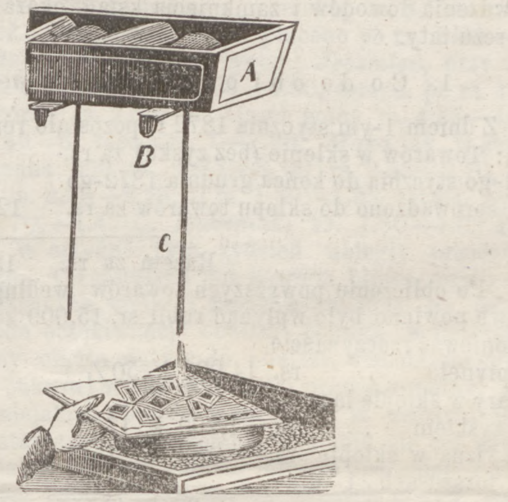
Obrabianie ciał twardych za pomocą strumienia piasku.

(z 3 drzeworytami).

Do obrabiania bardzo twardych ciał jak: szkło, kamień, stal i t. d., używają od kilku lat strumienia piasku puszczanego na mającą obrobić się powierzchnię, za pomocą prądu zgęszczonego powietrza. Fig. 2 (str. 132) oznacza przyrząd do pary, zaś fig. 1 do prądu powietrza.

Główną częścią tego ostatniego przyrządu jest rodzaj, wentylatora na fig. 1 (zob. str. tytułową) przedstawionego, wpędzającego do rurki powietrze wraz z piaskiem znajdującym się w trójkątnej skrzynce, której wierzch jednocześnie służy za stolik do roboty. Na osi wentylatora oparta jest mała szufladka, wznosząca piasek napowrót do skrzynki trójkątnej. Tak urządzony aparat służy głównie do matowania tafli szklannych, umieszczonych pod rurką i mogących na odpowiedniej podstawie dowolnie się posuwać.

Fig. 4.

Przyrząd piaskowy Morse'a.

Inne urządzenie, w którem para jaka motor piasku jest użytą, okazuje fig. 2. Piasek wsypuje się do kosza lejkowatego umieszczonego nad stołem i wpada do dmuchawki (w powiększonych rozmiarach w przecięciu, na boku figury przedstawionej). Jak pokazuje rysunek, para na 50 do 100 funt. ciśnienia, wpada przez zgiętą rurę połączoną z rurką kauczukową prowadzącą piasek i pędzi go na dół na taflę mającą się obrabiać. Obydwie rury za pomocą wózka, do którego są przytwierdzone można dowolnie poruszać, a tym sposobem strumieniowi piasku nadawać żądany kierunek.

Szablony wzorów wyrzynają się z elastycznej twardej masy, jak kauczuk, papier werniksowany, wosk i t. p. ze wszystkich jednak pierwszy okazał się najpraktyczniejszym. Przy szlifowaniu granitu, w ciśnieniu 100 funt. pary, obrabia się 1,5 cala kw. na minutę, marmuru w tymże czasie 4 cali kw. piaskowca 10 cali kw. Drzewo, przyrząd ten obrabia z nadzwyczajną szybkością.

W ostatnich czasach p. G. F. Morse w Ameryce, wziął przywilej na podobnyż przyrząd ulepszony, fig. 4. Kosz *A* tutaj, zamiast piaskiem napełnia się mięszaniną szmerglu i korundu (rodzaj minerału jak rubin i szafir odznaczający się wielką twardością, znany pod nazwą spatu diamentowego), i umieszcza się najmniej na 8 stóp ponad stołem warsztatowym. Mięszanina wypada cienkim strumieniem rurką *C*, regulowaną przez zasuwkę *B*. Szablony przyrządzone jak wyżej, przylepiają się do tafli i mogą być posuwane w potrzebnych kierunkach nawet przez małe dziecko. Mięszanina po wysypaniu znów się do kosza wsypuje. Korzyści z użycia przyrządu tego nader są widoczne; raz bo-

wiem zrobiony szablon przez zdolnego robotnika. służy do bardzo wielu odbitek na kamieniu, stali, drzewie, złocie lub srebrze, a samą robotę wykonywać mogą nawet dzieci. W ten sposób otrzymane grawiury, są nierównie ładniejsze i delikatniejsze od otrzymywanych chemicznie, ponieważ linje i wypukłości dają bardzo wyraźne, a przecięcie nadzwyczaj dokładne i równe. Za pomocą wreszcie metody tej i przyrządów można przenosić i fotografje żelatynowe na jakąkolwiek twardą powierzchnię w tym celu strumień piasku, pod fotografję się puszcza.

SPRAWOZDANIE

radomskiego Stowarzyszenia spożywczego „Oszczędność" za rok 1872-gi.

Na zwyczajnem dorocznem zebraniu ogólnem stowarzyszenia tego, Zarząd przedstawił następujące s p r a w o z d a n i e z działań za rok 1872-gi.

Według dopełnionego przez komisję rewizyjną w dniu 19 (31-tym) grudnia 1872 r. zrewidowania i obliczenia sklepu, sprawdzenia dowodów i zamknięcia ksiąg, okazały się następujące rezultaty.

1. C o d o o b r o t u h a n d l o w e g o.

Z dniem 1-ym stycznia 1872 r. pozostało remantem z roku 1871: Towarów w sklepie (bez zysku) za rs. 896 k. 98
Od 1-go stycznia do końca grudnia 1872-go roku sprowadzono do sklepu towarów za rs. 12,759 k. 35¼

Razem za rs. 13,656 k. 33¼

Po obliczeniu powyższych towarów według cenników, za takowe powinno było wpłynąć rubli sr. 15,009 kop. 39½

A ponieważ rzeczywiście wpłynęło	rs.	14,008 k. 50¾
Towary w sklepie łącznie z zyskiem	rs.	1,209 k. 17
Gotowizna w sklepie	rs.	137 k. 1½
Na forszusach i długach	rs.	37 k. 41
razem	rs.	15,392 k. 10¼
Wpłynęło zatem +	rs.	382 k. 70¼

2. C o d o z y s k ó w.

Od wyprzedanych w sklepie towarów według wartości ich rzeczywistej (12,603 k. 56¾) powinno było wpłynąć czystego zysku . . . . . rs. 1,196 k. 65¾
Ze sprzedaży rabatowych . rs. 219 k. —

Razem rs. 1,408 k. 65¾

Wpłynęło zaś rzeczywiście:

Ze sklepu od towarów	sr.	1,579 k. 36½
Ze sprzedaży rabatowych	rs.	212 k. —
Razem	rs.	1,791 k. 36½
Wpłynęło jak wyżej +	rs.	382 k. 70¼

P o r ó w n n i e.

Ponieważ czysty zysk od towarów i ze sprzedaży rabatowych czyni . . . . rs. 1,791 k. 36½

Zaś wydatki wynoszą:

Na lokale	rs.	400 k. —
Na płacę służby	rs.	450 k. —
Na utensylja	rs.	21 k. 12½
Na zwrot udział	rs.	76 k. 50
Na podatki i różne wydatki	rs.	109 k. 43½
Na dywidendę	rs.	317 k. 38
razem	rs.	1,374 k. 44

Zatem oszczędzono . rs. 416 k. 92½
do czego dodając lokal sklepu zapłacony z góry do 1-go lipca 1873-go roku, co uważać należy za czysty zysk . . rs. 170 k. —

Czysty zysk wynosi razem rs. 586 k. 92½

3. C o d o k a p i t a ł u s t o w a r z y s z e n i a.

Od wszystkich Członków stowarzyszenia wpłynęło składek rs. . . . . . 1,052 k. 27

Na rzecz tego Stowarzyszenie posiada:

Towarów w sklepie (bez zysku) za	rs.	1,052 k. 76½
Gotow. w kasie	rs.	23 k. 57
Gotow. w sklepie	rs.	137 k. 1½
Na forszusach i długach	rs.	37 k. 41
W utensyljach	rs.	218 k. 43½
W zaliczeniu na lokal	rs.	170 k. —
razem	rs.	1639 k. 19½

Posiada przeto jak wyżej + rs. 586 k. 92½

Co do liczby Członków.

Z początkiem r. 1872 było wszystkich	172
W ciągu roku 1872 przybyło . . .	10
Było razem . .	182
Ubyło z powodu wyjazdu i różnych powodów .	16
Pozostaje dotąd . .	616

Następujący wykaz objaśnia różnice, jakie zachodzą w trzechletniem istnieniu stowarzyszenia.

Rok	Liczba członków	Kapitał obrotowy		Sprzedano towarów w sklepie		Sprzedano towarów sposobem rabatowym		Otrzymano czystego zysku		Wypłacono dywidendy		Kapitał stowarzyszenia wynosi obrotowy		Kapitał stowarzyszenia wynosi rezerwowy	
		Rubli	kopiejki	Rubli	kopiejki	Rubli	kopiejki	Rubli	kopiejki	Rubli	kopiejki	Rubli	kopiejki	Rubli	kopiejki
1870	187	11113	½	10208	75¾	5720	9½	289	56¾	273	22¾	878	—	215	65
1871	172	11189	77½	11078	10	3546	69½	347	15½	317	38	827	73	239	66
1872	166	14394	91¼	14182	92½	2561	68	586	92½	336	—	795	30	259	97

Sprawozdanie powyższe ogólne Zgromadzenie zatwierdziło i po wysłuchaniu wniosków Zarządu zgodnie z takowemi postanowiło:

Z otrzymanego zysku czystego potrącić na umorzenie wartości utensyljów rs. 44. Potrącić na zwiększenie kapitału rezerwowego rs. 159 k. 19½. Sklepowej zapewnione kontraktem wynagrodzenie w stosunku 1½% od przewyżki obrotu w sklepie nad 11,000 rs. co w r. 1872-im wynosiło rs. 3,182, wypłacić w kwocie rs. 47 k. 73,—resztą zaś pozostałą zysku rs. 336 rozdzielić między członków stowarzyszenia tytułem dywidendy.

Przegląd polityczno-finansowy.

Warszawa, dnia 4 maja

Na zaprzeszło-sobotniej jeszcze giełdzie *paryskiej*, w przeddzień wyborów dodatkowych do Zgromadzenia narodowego, przekonanie było powszechne za powodzeniem kandydatury p. Rémusata, w skutek czego kursy się utrzymały, a nawet niektóre z nich szły w górę.

Poprzedzającego dnia nawet gruby stanął zakład, między silnym spekulantem, obracającym miljonowemi renty miesięcznie, a bankierem powszechnie tam znanym. Spekulant założył się, że Rémusat zwycięży ex-mera lyońskiego, trzymał franka za każdy głos większości, co sumkę kilkudziesięciu tysięcy franków zysku lub straty przynieść mu mogło. Straty się nie obawiał, na wygranę z pewnością liczył i zapatrywanie się to jego podzielała cała giełda, a podzielała tak dalece, iż nazajutrz to jest w przeddzień wyborów, na całej linji wywołała podwyżkę. Pomimo to jednak sama już obecność demokratycznego kandydata w walce wyborczej, powstrzymywała dalszą podwyżkę kursów rent francuzkich, której zdawał się był sprzyjać stan interesów handlowych i finansowych. Korzystny ten stan jednak i zaufanie ogólne z niego wypływające zneutralizowane, zostały zaraz za ukazaniem się na widowni politycznej kandydata radykalnego.

Wybór Barodeta większością 45000 głosów, wszystkie te optymistyczne przewidywania zniweczył. nawiasowo mówiąc szanownego spekulanta zakładu głoso-frankowego na stratę tyluż tysięcy franków naraził. Kursy znacznie spadły.

Giełda *berlińska* nazajutrz paryskich wyborów, to jest przed ośmiu dniami, rozpoczęła zaprzeszły tydzień w również słabem usposobieniu w jakiem poprzedni zakończyła. Na wszystkich polach stosunków handlowych podaż była nader silną, a chęci do kupna zupełnie brakło. Spekulacja w zupełną popadła ospałość, a prywatna publiczność, która tylko przy podnoszących się kursach chęć do kupna miewa, zasypywała literalnie giełdę zleceniami sprzedaży; prosta rzecz zatem że kursy po równi pochyłej na jaką wstąpiły, ciągle się w dół staczały.

Pieniędzy na cele prolongacyjne, coraz trudniej było dostać; dyskonto już do 10% w przecięciu podniosło się było. Do tego całego położenia rynku pieniężnego, przyczynił się niemało jak już powiedzieliśmy rezultat wyborów we Francji. Ucierpiały też i tutejsze wszystkie wartości, prócz pożyczek rosyjsko-angielskich wszystkich trzech emmisyj, które małej nawet podwyżki doznały.

Stan *Banku angielskiego* wykazywał w przeszłym tygodniu również pogorszenie dość znaczne w porównaniu z zaprzeszłym.

Wszystkie powyższe zagraniczne okoliczności niekorzystne podziałały też w zaprzeszłym tygodniu i na *naszą giełdę* podnosząc ciągle dla nas walutę obcą, i tak: pruską o $\frac{1}{2}$ % angielską o 4 kopiejek na funcie, francuzką o $\frac{2}{3}$ blizko %; jedna austryacka tylko zostawała niezmiennie na 112 $\frac{1}{3}$ %. Obroty wekslowe uważać można było za średnie, papierów zaś publicznych za nieznaczne. Podniosły się były; Listy zast. 5% o 20 kop., L. zast. 4% II Serii o 5 kop., Listy zast. M. Warsz. I Serji o 5 k., Listy zast. M. Warsz. II Serji bez zmiany; Listy likwidacjne takoż. Akcje kolejowe podobnież bez znacznej zmiany. Podaż akcyj naszych banków, w oczekiwaniu wyznaczenia dywidend powstrzymywała się bardzo. W innych wartościach zastój był zupełny.

Na *giełdzie paryskiej* środowej, dnia 30 zeszłego miesiąca o godzinie 2-ej, pożyczka obniżyła się o 90 centimów do 89 franków; w przeddzień wyborów zamkęła się była na 91. 30 c. kilka dni wprzódy dosięgała 92 fr. Skądże tak wielki popłoch?

Przedewszystkiem z powodu porażki pana Rémusata; następnie, z powodu powodzenia pana Barodeta, nakoniec i nadewszystko, z powodu 180000—jego wyborców;—jeździec nie tyle przestrasza ile jego zbroja. Renta 3% debiutowała po 54. 40 c. o 45 c. niżej od dnia poprzedzającego i cofnęła się do 54, 25 c.

Pierwsze notowanie Stock-Exchange w *Londynie* zaznaczyła $\frac{1}{16}$ % podwyżki na konsolach. O godzinie 3-ej akcje Banku na dostawę spadły o 115 franków. Wysoka cena do jakiej popędzono te akcje i kaliber ich sztuk 4000 frankowych czyniły zawsze spekulację kupujących one na dostawę nader niebezpieczną. Giełda zamknęła się jak następuje 3%—54, 25; 5% 89, 10 Liberowana —87, 95.

Usposobienie *giełdy berlińskiej* czwartkowej dnia 1 b. m., było z początku prawie paniczne, kursy spadały całymi procentami w porównaniu z dniem poprzednim. W skutku tego wstecznego kierunku i nasze papiery na ostatniem stanowisku utrzymać się nie zdołały.

Nasza giełda w ubiegłym tygodniu znów się pogorszyła. Po dosyć znacznych oscylacjach kursów waluty zagranicznej; w piątek, wzięła górę tendencja zwyżkowa:—podrożały w porównaniu z poprzedzającym piątkiem tratty na Berlin o $\frac{5}{6}$ %, na Londyn o $2\frac{1}{2}$, na Paryż o 4 złp. na 300 franków: na Wiedeń zaś pozostały bez zmiany. Obroty w wekslach były dość ożywione:—najwięcej paszukiwanym był Berlin długoterminowy; w papierach zaś publicznych ruch był ociężały przy kursach prawie nieruchomych oprócz Listów zastawnych II Serji, które 20 kop. utraciły. Dywidendy Banków: Handlowego i Dyskontowego już ustanowione pierwszego na $10\frac{2}{3}$ %, drugiego na blizko $7\frac{2}{3}$ % pomimo to akcje onych dotychczas w zaniedbaniu.

KORESPONDENCJE I SPRAWOZDANIA.

Warszawa, *dnia 4 maja.* (*Sprawozdanie tygodniowe o zbożu i produktach*). Po ciągle pięknej, niezwykle wczesnej i ciepłej wiosennej porze, mieliśmy w ostatnich czasach kilka dni mroźnych prawie zimowych, a nawet małą zawieję śnieżną, na ogrzanej jednak ziemi śnieg nie zdołał się już utrzymać i tajał zaraz zostawiając li mocne błoto. Zimna te na pola dobrze nie wpłyną, lecz też jeśli nie potrwają dłużej, szkody wielkiej nie zrządzą. Oziminy w ogóle w całym kraju po sprzyjającej rozwojowi roślinności łagodniej zimie, dość pięknie się przedstawiają.

Na rynku naszym w tygodniu ubiegłym panowała chęć kupna znaczna, żądanie ożywione zwłaszcza na lepsze gatunki *pszenicy*, której mimo znacznego dowozu ceny trzymały się mocno i płacono za korzec 242 f. wyborowej po rs. 9.90—10, za średnią 9.30—9.90, za poślednią i smolną rs. 8.55—9. *Żyta* dowozy również obfite, korzec 232 f. płacono po rs. 5.20—5 55, (o 15 kop. wyżej jak w zeszłym tygod.) *Jęczmień*, przy miernym dowozie 2-rzędowy po rs. 4.65—4.80, 4-rzęd. po rs. 4.05—4.50. *Owsa* korzec rs. 2.85—3. Groch polny rs. 4.35—$4.57\frac{1}{2}$, cukrowy rs. 5.40—6; fasola rs. 7—7.20. *Mąka* jak w zeszłym tygodniu, pszenna 000 rs. 2.85—3, 00 rs. 2.55—2.70, 0 rs. 2.40—2.50, I rs. 2.10—2.25, II rs. 1 80—1.95; żytnia pytlowa Nr 1. 2 rs. $1.27\frac{1}{2}$—$1.42\frac{1}{2}$.. *Ziemniaki* rs. 1.50—1.65 korzec.

Cukier. W artykule tym tydzień ubiegły przedstawiał nowe ożywienie. Od miesiąca już bowiem blizko, czyto skutkiem nagromadzonych wielkich zapasów rafinady na miejscu, czy też z powodu oczekiwanej obniżki Keniga w Petersburgu na m. maj, ceny ciągle dążyły do obniżki, a skutkiem tego na rynku naszym cukrowym panował zastój prawie zupełny, z wyjątkiem tylko niejakich obrotów w mączce. W zeszłym dopiero tygodniu po ostatecznem obniżeniu i ustaleniu się cen naszych, tak w mączce jak w rafinadzie miały miejsce znaczniejsze tranzakcje. Sprzedano 1800—2000 beczek różnych marek, jak to: Ostrów, Oryszew, Guzów, Walentynów, Łyszkowice, Sanniki Konstancję po rs. 3.60—$3.67\frac{1}{2}$; wszystkie te partje nabyte zostały na wywóz do Cesarstwa. Inne marki płacono również po rs.3.60 i wyżej w pojedynczych beczkach, na potrzebę miejscową. W miarę łatwości i ustępstw ze strony posiadaczy żywa chęć kupna ciągle się objawia. Mączka bez zmiany po rs. 3.30—3.40 za kamień 24-funtowy.

Okowity cena hurtowa garnca rs. 1,38—$1.38\frac{1}{2}$.

Wiadomości bieżące.

„*Centralne Biuro podróży i mieszkań na czas Wystawy w Wiedniu*“ przysposobiło bilety kolejowe z Warzawy do Wiednia i z powrotem, po następujących cenach:

Bilet na klasę	pierwszą	rsr.	31	kop.	86
„ „ „	drugą	„	23	„	94
„ „ „	trzecią	„	13	„	40

Przygotowało także znaczną ilość mniejszych i większych lokali, podzielonych na 4 klasy. Porządek i ceny tych lokalów są następujące:

W klasie I. Cena od 6 do 10 guldenów na dobę. Środek miasta lub bliskie przedmieście; parter, 1, 2 i 3 piętro. Obszerny pokój elegancko umeblowany. Jedno łóżko z materacemi sprężynowemi, piernat, poduszki, kołdra, przemiana pościeli, szafka nocna, lichtarze, umywalnia, szafa, komoda, biurko, stół okrągły przed kanapę z przykryciem, kompletny garnitur mebli lub sofa, 2 fotele i 4 krzesła, duże lustro, tualeta damska (w razie potrzeby), firanki, rolety, poduszki na okna, dywan, ekrytuar, lampa różne drobnostki potrzebne do komfortu.

W klasie II. Cena od 4 do 6 guldenów. Miasto lub przedmieście. Parter, 1, 2, 3 i 4 piętro. Umeblowanie prawie takie jak w klasie I, tylko zamiast kompletnego garnituru, sofa, 2 fotele i reszta mebli z giętego drzewa.

W klasie III. Cena od 2 do 4 guldenów. Miasto lub przedmieście; piętro nieoznaczone, Umeblowanie takie jak w mniejszych hotelach t. j. czyste politurowane łóżko z kompletną pościelą, komoda, umywalnia, stół, stołki, lustro, postument do wieszania sukien

W klasie IV. Cena od 1 do 2 guldenów. Niebardzo oddalone przedmieście lub okolica w bliskości rogatek. Umeblowanie zwyczajne, łóżko z pościelą, stoliczek do umywania z przyrządem, stolik, dwa stołki trzcinowe, zwierciadło, szafka lub komoda na rzeczy, karafka, szklanka.

OGŁOSZENIA.

WYSTAWA W WIEDNIU 1873.

Osobom przybywać mającym na wystawę do Wiednia, a chcącym w każdym interesów swoich kierunku należycie się poinformować, poleca się agent banku tamtejszego (Polak), który zarazem może przyjąć jakie pośrednictwo lub zastępstwo przy wystawie a przytem wszelkiej udzielać porady.

Adres direkte jest. W. Jul. Iz. posterante Vienne albo też za pośrednictwem Redakcji Tygodnika Przemysłowo-Hadlowego.

Giełda Petersburska.	z dnia 28	z dnia 2
Weksle na Londyn 731^5 739_2	$32^{11}/_{32}$ $^3/_8$	$32^3/_8$ $^7/_{16}$
„ „ Amsteudam 3 „	$162^3/_8$	$162^7/_8$
„ „ Hamburg 3 „	273	$273^1/_4$
„ „ Paryż 3 „	344	344
5% Bilety Banku pań. 1 em.	$94^7/_8$	$94^5/_8$
5% „ „ 2 em.	$94^7/_8$	$94^3/_4$
5% „ „ 3 em.	—	$94^5/_8$
5a Pożyczka Stieglitza	93	—
5% Pożyczka pr. z r. 1864 1 em	$154^1/_2$.	155
5% „ „ „ 1866 2 em	152	$152^1/_2$.
5% „ ros. ang. z r. 1870	109	109
5% Listy zastawne rosyjskie	$107^1/_2$.	107
Akcje dróg żelazn. Wielkiego Towarzystwa .	$139^1/_2$.	$138^3/_4$
Akcje dróg żelazn. Warszawko Wiedeńskiej .	$94^1/_4$.	—
„ „ „ „ Terespolskiej	$114^1/_2$	115
Obligacje dróg żelazn. Wielkiego Towarzystwa	—	—
„ „ Mikołajewskiej . . .	114	114
„ „ Terespolskiej . . .	—	—
Warszawskiego Banku Handlowego . . .	347	346
„ „ Dyskontowego	—	286
Imperjały	610	610
Dyskonto	6%	6
Odesa weksle na Londyn.	—	—

GIEŁDA WARSZAWSKA.

WEKSLE.	Poniedziałek d. 7 żądano	Poniedziałek d. 7 płacono	Wtorek d. 8 żądano	Wtorek d. 8 płacono	Sroda d. 9 żądano	Sroda d. 9 płacono	Czwartek d. 10 żądano	Czwartek d. 10 płacono	Piątek d. 11 żądano	Piątek d. 11 płacono	Sobota d. 12 żądano	Sobota d. 12 płacono
Berlin 100 t. a vista . .	111,45	111,15	ŚWIĘTO		111,75	111,45	111,67½	111,37½	111,75	111,45	111,60	111,30
Gdańsk ditto ditto . .	—	—			—	—	—	—	—	—	—	—
Hamburg 300 B. M. . .	—	—			—	—	—	—	—	—	—	—
Londyn 1 ft. str. 3 miesiące .	7,44	7,42			7,45½	7,43½	7,44	7,42	71,45	7,43	7,44	7,4½
Paryż 300 franków 10 dni .	88,65	88,35			88,95	—	88,80	—	88,80	—	88,65	—
Wiedeń 105 fl. 2 m. . .	101,40	101,10			10125,	100,95	101,10	100,80	101,17½	100,87	101.17½	100,87½
a vista . .	102,30	—			—	—	102.	101,70	102,30	102,	—	—
Petersburg 100 rs. 3 mies. .	—	98,50			98,50	99,25	98,50	98,25	98,50	98,25	98,50	98,25
a vista . .	100,	99,50			100.	99.95	100.	90,85	100,	99,85	100.	99,85
Moskwa 100 rs. 1 mies. .	—	—			—	—	—	—	99,35	—	—	—
AKCJE i OBLIGACJE.												
Akcje wielkiej komp. kol. żel. za 125 rs.	—	138,50			—	138,50	—	—	—	138,50	—	138,
4½ % obl. ditto 2000 fr. 500	—	—			—	—	—	—	—	97,	—	—
Akcje kolei żel. Warsz. Wiedeń	97	96			97	—	96,50	138.50	96,50	95,50	96,50	95,50
Obl. drogi żel. War. Wied. po 500 fr.	—	—			—	96.	—	—	—	84,	—	—
5% obl. Warsz. Wied. 100. tal. .	—	—			—	—	—	95,50	—	104,	—	—
Akcje kol. żel. Warsz. Bydg. 100 rs.	73,50	73,			73,50	73	73,75	—	73,75	73,25	73,75	73,25
„ „ „ 500 „	77,25	76,75			77,25	76,75	77,25	—	77,50	76'75	77,50	76,75
5% Akcje kole żel. Warsz. Teresp.	115,50	—			115,50	—	115,50	73,25	115,50	—	115,50	—
Obligi „ „ „	—	—			—	—	—	76,75	—	109;	—	—
5% Akcje „ Fabr. Łodzkiej	105,50	104,50			105,50	104,50	105,50	—	350,	104,50	105,50	104,50
Akcje B. H. W. z wpłatą 250 .	—	—			350	—	—	—	121,50	—	—	—
„ B. H. w L. rs. (250) z wp. 100	122,	121,			122,	121.	122.	103 50	271,50	120,50	121,	120,
„ Banku Dyskon. rs. (250) .	—	—			—	—	271,50	—	—	269,50	272.	270,50
„ Warsz. Tow. ubezp. od ogn. z wpł. 125 rs.	127,	128,			127,	126,	—	121,	127,50	—	127,50	126,50
„ Tow. Łaz. Łaź. (excl. div) 150 rs.	—	—			—	—	127,50	269,50	510,	126,50	—	—
PAPIERY PUBLICZNE.												
Obligi skarbowe rs. 100 . .	—	—			—	—	—	—	—	89,75	—	—
„ cząstkowe zł. 500 . .	—	—			—	—	losów.	—	—	110,50	—	—
Certyfikaty Bankowe A. złp. 300.	—	—			—	—	—	—	—	51,	—	—
„ „ B. „ 200.	—	—			—	—	—	—	—	34,	—	—
„ „ bezprocentowe	—	—			—	—	—	—	—	—	—	—
Dowody Kom. Likwid. 100 .	—	—			—	—	—	—	—	81,	—	—
Listy zastawne 100 rs. 1-a serja .	95,25	94,95			95,45	95,15	95,45	95,15	95,40	95,10	95,40	95,10
„ „ 100 rs. 2-a serja .	94,25	93,95			94,40	93,90	94,20	93,90	94,20	93,90	94,20	93,90
„ „ nowe z r. 1869	94,20	93,90			94,20	93,90	94,90	93,90	94,20	93,90	94,25	93,95
Obligi Tow. Kred, Ziemsk. za 100 rs.	90,10	89,80			90,	89,70	90,	89,70	90,05	89,75	90,05	89,75
Listy zastawne miasta Warszawy	89,40	89,10			89,40	89,10	89,40	89,10	89,40	89,10	89,40.	89,10
4% Listy likwidacyjne . .	—	—			84,50	84.	84,50	84,	84,50	84.	84.50	84,
5-ta pożyczka Ros. z r. 1864 Stieglitza	79,35	79,05			79,35	79,05	79,30	79,	79,40	79,10	79.35	79,05
6-ta „ 1865 „	—	—			—	—	—	—	—	—	—	—
5% Bilety Banku Państwa z r. 1860	95 25	—			95,23	—	—	—	—	92.	—	—
4% Metaliki za Luty . .	—	—			—	—	—	—	—	—	—	—
„ Sierpień .	154,75	—			—	—	95,25	—	95,25	—	95.25	—
5% Pożyczka Ros. prem. z r. 1864	—	—			154,75	—	—	—	100,50	—	—	—
„ „ ostemplowana	152,50	—			—	—	—	—	100,75	—	—	—
„ „ 1866 .	—	—			152,50	—	154,73		154,75	—	155,25	—
„ „ ostemplowana	—	—			—	—	—	—	—	—	—	—
5% Listy Zastawne Rosyjskie .	108.	—			108,	—	152,50	—	152,50	—	152,75	—
MONETY I BANKNOTY												
Półimperjał . . .	—	—			—	—	—	—	—	6,8	—	—
Dukaty holenderskie nowe .	—	—			—	—	108,	—	108,	3,60	—	—
„ austryjackie . .	—	—			—	—	—	—	—	—	—	—
Pruskie bilety Kasowe . .	—	—			—	—	—	—	1,12¼	1,11¾	—	—
Bilety bankowe austryjackie .	—	—			—	—	—	—	68¾	—	—	—

Wartość kumponu d. 3 b. m. Listów zastaw starych $145^3/_9$ nowych $181^{11}/_{18}$ L. z. m. Warszawy Ser. II $41^4/_9$ m. Łodzi $2^2/_9$, List. likwidac. $168^8/_9$ Oblig. skarb. $35^5/_9$ Poż prem 1 em., $152^7/_9$ 2 em. $69^1/_3$.

Wydawcy **L. Redlich i A. Bachner.** Дозволено Цензурою. Redaktor **S. Czarnowski.**

Druk K. Kowalewskiego, ulica Królewska Nr. 23 nowy.